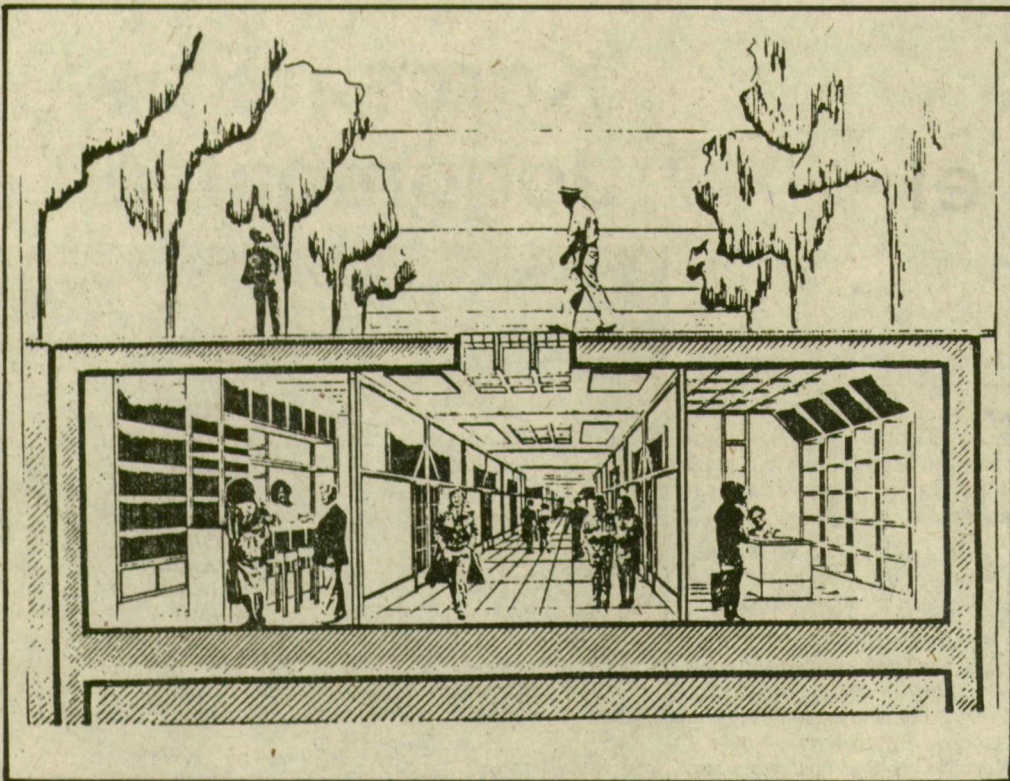

A BOKSZKIRÁLY TESTÖRÉNEK ÖTLETE

Megfúrják a Széchenyi teret?

Cipész maradjon a kaptafánál – tartja mondás. Kissé kifordítva úgy is mondhatnánk, szabó maradjon a varrógépnél. Oláh Attila, az ismert szegedi szabódinasztia sarja viszont évek óta nem nyugszik. Először kereskedelmi rádiót álmodott az úriszabóságba, majd a Maty-éri evezőpályából szeretett volna szabaidó parkot csinálni, kacérkodott az újszegedi Gombával is, végül kikötött a hamburgerekre. Többek között a Somogyi utcai gyorsétkezdét nyitotta meg társaival. Most egészen másban sántikál: meg szeretné fúrni a Széchenyi teret.

Társra is talált az ötlet kivitelezésére régi barátja, John Dora, vagyis Dóra János személyében. Az egykori szegedi cselgáncsbajnok 1965-ben szakadt a ködös Albionba, s nemrégiben hazajött, hogy magyarországi befektetési lehetőséget keressen. A hazájában nagy ismertségre szert tett cselgáncsbajnok és gazdag testőr egy szervizhálózat vezetője. Többek között Liz Taylor, Richard Burton, Tony Curtis, Stevie Wonder, Paul Newman, az egykori amerikai elnök, Nixon és a bokszkirály, Mohamed Ali testőre nem üres kézzel érkezett haza. Több neves angol cég, így a Conrad International Hotels, a Ohbayashi Corporation kizárólagos képviselőjeként, és a Werner

Brothers Theatrical, valamint a Trusthouse Forte megbízottjaként jött Magyarországra. S lássunk csodát, Budapesten ilyen illusztris ajánlólevelekkel sem jutott semmire. Titokzatos külföldi ügynöknek vélték, s így kellő bankgarancia sem volt elég ahhoz, hogy üzletet köhessen.

Utolsó lehetőségként ugrott haza, Szegedre. S itt sikerült az, ami a fővárosban nem: az Inlak, magánszemélyek és John Dora létrehozták a Real-Invest angol-magyar céget, amely nagyberuházásokkal, épületek adásvételével foglalkozik.

Innen már csak egy ugrás az ötlet: a Széchenyi-passzás. Hogy mi takar ez a fura elnevezésű üzleti vállalkozás? A város központi tere alá süllyesztenének száz, egyenként 19 négyzetméteres üzletet, kiegészítő helyiségekkel, saját telefonközponttal és biztonsági szolgálattal. A 4100 négyzetméteres föld alatti üzletház felépítésére mindössze 480 napot engedélyznek maguknak a vállalkozók.

A Real-Invest Kft. nem csak a föld alatti munkákkal számol. Ígéri, ha elnyerik a lehetőséget, több mint 45 millió forintos befektetéssel valóban méltóvá tennék a Széchenyi teret hírnevéhez. Régi gondja a városnak, hogy a platánsor kiöregedett. Gyakorlatilag egy-egy nagyobb vihar szinte életveszélyessé teszi a sétányt. A vállalkozók a faültetést

is vállalnák. Sőt, a teljes parképítésre tervet készítettek. Ez alapján egyszerre valósulna meg egy bevásárlóhely-teremtő, egy parképítészeti, valamint egy közlekedési beruházás. Közismert, hogy Szegeden lassan valóságos háború dúl egy-egy jobb üzlethelyiséget. A Belváros szívében megépítendő száz üzletre így bőven akadna jelentkező.

Hogyan nézne ki a passzás? Képzeljük el a karácsonyi vásárt a föld alá süllyesztve. Persze sokkal elegánsabb és európaibb körülmények között, mint a decemberi bódéváros. A Káráz és a Horváth Mihály utca felől egy-egy lejárattal leheme a föld alá jutni, így két nagy forgalmú, s így veszélyes, gyalogátkelőt is kíván tanának az építők. Hogy mi lesz az álmotervből? Egyelőre semmi biztosat nem tudni. Az ötlet már megjárta az önkormányzat különböző csatornáit is. A végső szót minden bizonnyal a szegedi polgárok mondják majd ki. Az ötlet csak nálunk szokatlan, Nyugat-Európában szinte minden napos, hogy a nagyvárosokban a föld alá süllyesztenek bevásárló központokat. Ha minden megy olajozottan, lehet, hogy jövő nyárra már Szeged is európai nagyvárossá változik, s a föld alá járunk bevásárolni.

Rafai Gábor

Platán-panasz

Fekete Zoltántól és feleségétől, akik kertész-mérnökök, azt kérdeztük, a tervezett passzás milyen hatással lehet a Széchenyi tér híres platánsorára.

– Ezek a növények már több mint százévesek, a fák 99 százaléka beteg. Így rendkívüli odafigyelést igényel a beavatkozás, hiszen bármilyen baklövés árthat a parknak. Egy máris bizonyos, ezeket a fákat hamarosan újra kellene telepíteni. A tervezett passzás eleve belelóg a belső platánsorba. Így ezeket ki kellene vágni, újraterlepíteni. A külső sorból 7 méterre lenne a föld alatti építmény. Itt az a veszély, hogy a passzás elkészülte után megváltozhatnak a talajvíz viszonyok. Az eddigi terveknek sokkal részletesebbekre lenne szükség ahhoz, hogy valaki hitelt érdemlően megmondja, lehet-e itt a föld alá süllyeszteni egy épületet, vagy sem. Hiszen nem csak a platánokról, hanem az egész tér talajvízrendszerének megváltoztatásáról lehet szó.

(rag)

Felemás örökség

Szeged nem büszkélkedhet százados falakkal, római katonák koptatta kövekkel, középkori várral. A nagyvíz – ha volt is efféle örökségünk – elmosott szinte mindent. Be kell hogy érjünk az újjáépítés uán született, mára százezstendős építészeti örökséggel. Ebből mi más is következhetne, mint az, hogy amink van, amink véletlenül mégis megmaradt, arra illik fokozottan vigyáznunk. A szép belvárosi épületegyütteseink mellett kevés szó esik arról az örökségről, amit az elmúlt két-három évtized szakasztott a nyakunkba. A várost mára körülölelő panelgyűrű – tetszik, nem tetszik – éppen úgy építészeti örökségünk része, mint a Vasalóház, vagy Röck-palota. De mégis, micsoda különbség! – mondhatnánk. Míg a százados épületek „csak” a felújítás, karbantartás gondját szakasztják a város nyakába, a „magyar-Harlem” betonrengetege teljesen új helyzetet teremt. Kissé anakronisztikus örökségről beszélni olyan épületeknél, amiket eleve harminc-negyven esztendőre álmodott az építészek fantáziája. Pontosabban fantáziátlansága. Az azonban máris látszik, a betonkolosszusoknak az áldatlan lakásínség miatt sokkal, de sokkal többet kell majd kibírniuk, mint amennyi időre tervezték. Hacsak szét nem rágják közben a csótányok. De félre a morbid tréfával. Ezt az örökséget is gondozni, ápolni kell(ene). S adná isten, hogy emberszabásúvá tudják átformálni azokat a tervezők, akik minden bizonnyal néhány éven belül, azt a feladatot kapják, hogy gondolják körül, mi legyen a panelvárosakkal. Az ugyanis nem lehet kétséges, itt is lehet, sőt kell is tenni valamit azért, hogy megváltozzon a környezet, hogy otthonosabban érezzék magukat a bolygó-városokban is az emberek. Számítalan jó példát látni, amikor egy-egy panellakást belülről is szemügyre vehet az ember. Kiderül, néhány apró ötlettel, otthont teremtő fantáziával lehet változtatni a szürkeségben, az egyhangúságon is. Csak az kell hozzá, hogy magunkénak érezzük azt, amit tömegmértékben még úgy kezelünk, hogy mindenkié, így azután a valóságban senkié sem. Talán ha átmenetileg építészeti örökségének tekintenék ezeket a városrészeket, sikerülne a mainál valamivel emberibb környezetet teremtenünk. Hiszen tetszik, vagy sem együtt kell még élnünk jó ideig ezzel a nem éppen vígasztaló örökséggel.

(rafi)

A LAKÓTELEP NEM VOLT, HANEM...?

Egy nagyvárosi koncepció margójára

Szeged egykori tervezői, föltételezve a város népességének töretlen növekedését, a lakás gondok megoldását a lakótelepek megépítésében látták. Bár a tervezett gyarapodás – mely szerint 1990-ben már 200 ezer ember lakna a városban – elmaradt, a telepek, a lakások mennyiségét tekintve, szinte teljesen kiépültek.

A lakótelepek fejlődése az utóbbi évtizedben is nagyarányú, sőt Szeged városrészei között a legdinamikusabb volt. A lakások száma a már korábban elkészült Odessza, Tarján és Északi város mellett legutóbb megszületett Makkosház és Újrkus közel 8 ezer új lakásával, illetve Felsőváros több mint 70 százalékos bővülésével majd kétharmadával nőtt. A változás következtében ma már több mint 70 ezer ember – Szeged lakosságának immár 40 százaléka – él e városrészekben. Ez a népességszám s arány egyben azt is jelenti, hogy a városi népességkoncentráció súlypontjai a lakótelepek lettek, vagyis Szeged mára – az ország sok más, nemcsak az úgynevezett szocialista városaihoz hasonlóan – lakótelep-várossá vált. Bár az itt élők, a számukat tekintve nincsenek többségben a 175 ezer lakosú városban, az egyenmő lakókörnyezet, s az ugyancsak homogén igénykör alapján mégis döntő súlyú tömeget, társadalmat képeznek.

A többiek rovására

A fejlődési folyamat korántsem tekinthető egy arányos városfejlesztés eredményének. A meg-

állapításra magyarázatul szolgál, hogy a város többi részére – kivéve Újszeged-Kertváros, Baktó és Új-Petőfi-, illetve Hattyas-telepet – a népességfogyás volt jellemző. Közülük a belső városrészek ma már Szeged legöregebb népességű területei. Ugyancsak elgondolkodtató, hogy a csatolt községek mindegyike a korábbi évtized, vagy akár egész történelmi múltjuk fejlődésével szemben vált népességkibocsátóvá.

Az érvelést már önmagában is alátámasztja, hogy a régi építész lakótelepek lakóinak száma – szemben az összességében nagymértékű növekedéssel – 1980 óta mintegy ötödével fogyott. A '70-es évek „szocpólos” gyermekei ugyanis felnőttek, elköltöztek – sokszor épp az újabb lakótelepeken találva otthont maguknak –, míg az ettől függetlenül is jelentős lakótelepi népességmigráció az itt lakás, az előbbi megállapítást ugyancsak magyarázó, átmeneti jellegre utal.

Panelvilág

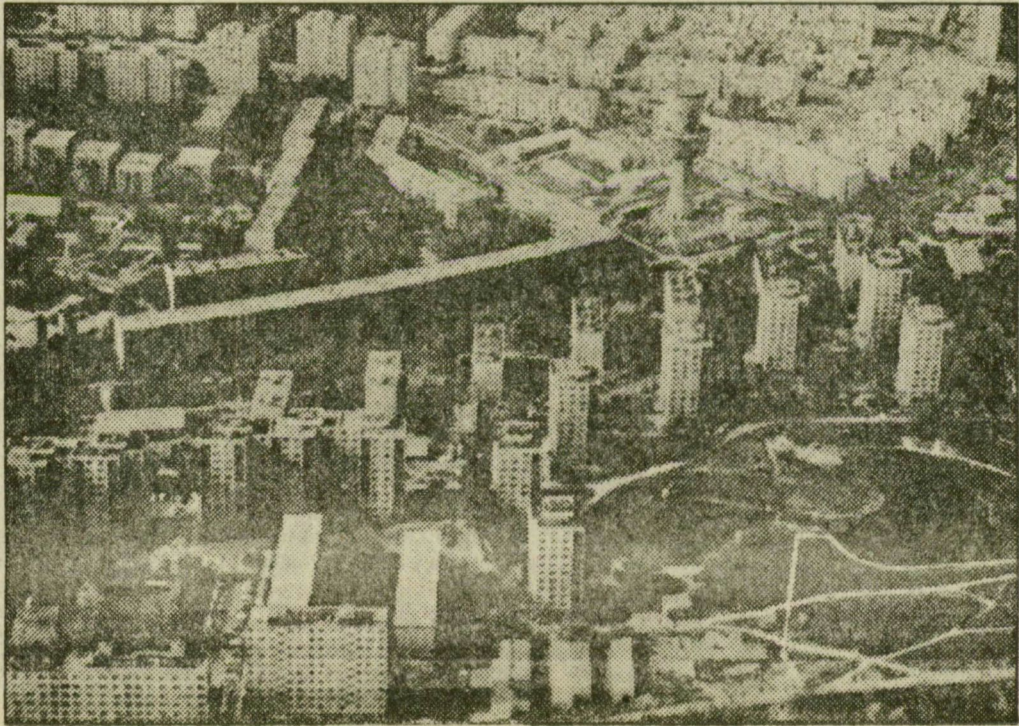
Az egykori hibás elképzelést rész megoldások tovább tartították. A „kezdeti lendület” időszakában, amikor még az építés technológiája is barátságosabb volt, elegendő anyagi eszköz állt rendelkezésre az ellátóhálózat – boltok, óvodák, iskolák, orvosi rendelők stb. – kiépítésére, s jutott pénz a parkosításra is. A '80-as években ezek egy része már egyáltalán nem, vagy nagy késéssel valósult meg. Ebben persze kis mértékben az ott lakók is hibáztathatók – gondolva itt a zöldterület kialakítására –, de figyelembe kell venni, hogy a központi aka-

ratra, asztalon megálmodott városrészekben igenis beszélhetünk az egykor sokat emlegetett elidegenedésről mind az ember, mind az ember-környezet viszonyában.

E városrészek létét számos probléma s konfliktus kíséri, amiket már ma két csoportra lehet bontani: az egyik a kifejlődő lakótelep-környezet említett kezdeti gondjai, míg a másik, a ma már ilyen nagyságrendben csupán átmenetinek tekinthető településmód öregedési jegyei. Utóbbiak között először a házak újbóli szigetelésének, illetve a víz- és gázhálózat felújításának szükségessége jelentkezett, de már ma vannak tervek a szögletes, emberidegen épületek átalakítására, például zöldfuttatással, nyereg-tetővel.

A panelházak korát az építés kezdetén 30 évre gondolták, s bár ma már 90–100 évről is beszélnek az építészek, a tervezők a jövőben minden bizonnyal újra szembetárlják magukat az egykori általános népességelhelyezési gonddal. Ez persze minden bizonnyal még nem a közeljövő feladata, de a sokasodó s különböző lakótelepek esetében azonos problémák miatt a lakótelepi városrészek egységes kezelése föltétlenül szükséges. Ennek különböző területei s szintjei közül mindenképp ki kell emelni – mint legújabb elemet – a képviselői munkát. A lakótelepi városrészek közös érdekképviseletét a fenti állítások – úgy vélem – egyértelműen támasztják alá.

Susányi Tamás

A kézlegyintés nem megoldás – mondja a főépítész

A szokatlan ötletről Kiss Lajost, Szeged főépítészt is megkérdeztük:

– Úgy gondolom, városrendezési és városépítészeti oldalról nem kifogásolható az ötlet. Gyakorlatilag a térszint alatti építmény nem befolyásolná a Széchenyi tér képét. Az eredeti tervben viszont szemet szúrnak azok a világítóablakok, kupolák, amik idegenek a tér hangulatától. Erre azonban lehetne más megoldást is találni.

– Szüksége van egyáltalán erre a föld alatti passzázsra a városnak?

– Azt hiszem, így nem szabad feltenni a kérdést. Ez a vállalkozók dolga mindaddig, míg környezeti kifogás nincs a terv ellen. Nekem inkább a pszichológiai problémák jutnak eszembe. Ez a hatalmas gilisztaszerű építmény valószínűleg aluljáró-szindrómát okoz majd a belépőknek. Az emberek bezártnak érezhetik magukat ilyen térben.

– Mit gondol, hogyan fogadják majd a tervet?

– Inkább arról beszélnek, hogyan kellene fogadni. Semmiképpen sem úgy, hogy elintézzük egy kézlegyintéssel. Még akkor sem, ha felvetődik a kérdés, miért lennének a föld alá kényszerítve, amikor a felszínen is akad még hely bőven, persze nem a Széchenyi téri sétányon. Ezt az ötletet alaposan meg kell rágni. Én most gyűjtöm csokorba a szakmai érveimet, hogy az önkormányzat asztalára tegyem. De a lakosság véleménye is mérvado. Azt máris látom, hogy elég nagy az ellenkezés a tervvel szemben. Ha ez csak a konzervativizmus miatt van így, akkor kár érte. Alaposan végig kell még gondolni az előnyeit is, hátrányait is a tervnek. Hiszen itt nemcsak az építményről, hanem parképítészeti kérdésekről, talajvíz-elvezetési gondokról és a híres Széchenyi téri platánokról is szó van.

R. G.